

Brexitkaos udstiller behovet for, at Storbritannien endelig får en grundlov

En væsentlig årsag til det kaos, Storbritannien står i, er, at landet ikke har en grundlov. Det giver uklarhed om folkeafstemningens betydning. Der er behov for at få nedskrevet en samlet forfatning, skriver Knud V. Møller i dette debatindlæg

Ingen i Storbritannien vil glemme folkeafstemningen den 23. juni 2016, hvor et lille flertal på 52 pct. stemte for at forlade EU, mens 48 pct. stemte for at forblive i EU.

Daværende premierminister Cameron havde i et brev til ministerrådets præsident, Donald Tusk, i november 2015 udtrykt ønske om reformer af EU's styreform. Han håbede, at de indrømmelser, han fik, ville tilfredsstille EU-kritikerne i Det Konservative Parti og i landet som helhed.

Afstemmingsresultatet var et chok for regering, parlament og hele det britiske samfund. En kaotisk debat fulgte med splittelse i de politiske partier, i erhvervslivet og selv i familier. En debat funderet i mangel på saglig oplysning og dårligt begrundede udsagn om fremtiden. Og vi, som bor i landet, har observeret en vrede og aggressiv holdning mennesker imellem, som ikke før har været en del af den britiske mentalitet.

Hvad har fremkaldt den vrede og gjort debatten så kaotisk og langtrukket?

Årsagerne er mange og komplicerede, men én væsentlig årsag til dette politiske kaos er efter min mening, at Storbritannien ikke har en grundlov, men en forfatning, der er vokset frem over flere hundrede år og for en stor del er uskrevet.

Uklarhed

En uskrevet grundlov er fleksibel, og ændringer kan indføres ved den løbende parlamentariske lovgivningsproces uden særlige foranstaltninger som f.eks. en folkeafstemning. Ulempen er, at det er vanskeligt at afgøre, om noget strider imod loven; afgørelsen kommer til at ligge hos juridiske eksperter uden demokratisk ansvar.

En skrevet britisk grundlov kunne indeholde bestemmelser om, hvor og hvornår der kan afholdes folkeafstemninger, om hvad og hvem, der kan kræve en folkeafstemning, samt regler om, hvorvidt en afstemning skal være bindende eller rådgivende. For det andet kunne den indeholde bestemmelser om, hvilken rolle et parlamentsmedlem har i forhold til vælgerne.

I Storbritanniens tilfælde udstikker loven regler for afholdelse af parlamentsvalg og folkeafstemninger. Den omhandler mest kontrol med processen; spørgsmål om hvor og hvornår osv. er ikke behandlet. Spørgsmålet om, hvorvidt folkeafstemninger er bindende eller rådgivende, er heller ikke behandlet, og det er aldrig blevet klart, hvilken status folkeafstemningen om EU-medlemskabet skulle have.

I et notat fra andenbehandlingen af lovforslaget hedder det:

»Dette lovforslag påbyder, at en folkeafstemning bliver afholdt om Storbritanniens fortsatte medlemskab af EU (...) Det indeholder ikke et påbud for regeringen om at gennemføre resultatet. I stedet er dette en type folkeafstemning beskrevet som rådgivende.«

Men året efter, i brochuren »*Why the government believes that voting to remain in the EU is the best decision for the UK*«, erklærer regeringen:

»Dette er din beslutning. Regeringen vil føre ud i livet, hvad du beslutter.«

Ikke delegerede

Brochuren går imod to vigtige principper i det britiske parlamentariske demokrati:

Dels at parlamentet er suverænt og har myndighed til at vedtage en hvilken som helst lov – et princip, som juristen og teoretikeren Dicey slog fast i 1885.

Dels at medlemmer af parlamentet er repræsentanter for deres valgkreds og ikke delegerede, at de først og fremmest er medlemmer af parlamentet.

Parlamentets suverænitet er udfordret i et forlænget tovtrækkeri med regeringen, hvori det påstås, at regeringen holder med vælgerne, mens Parlamentet ønsker at annullere den 'demokratiske' afstemning fra 2016. Der er endog rygter om, at Boris Johnson vil suspendere Parlamentet og trække landet ud af EU, mens Parlamentet er ude af billedet.

Hvad det betyder at repræsentere en valgkreds blev i 1774 udtrykt af medlem af parlamentet, Edmund Burke:

»Det er lykken for en repræsentant at leve i kontakt med vælgerne. Deres ønsker vejer tungt; meninger respekteres; dagligdagen genstand for utrættelig opmærksomhed. Hans pligt er at foretrække deres velvære frem for sin egen. Men hans uvildige mening og velfunderede samvittighed må ikke ofres. Parlamentet er for én nation med ét fokus, helhedens.«

Disse tanker ses også i den danske grundlovs § 56:

»Folketingsmedlemmerne er ene bundet ved deres overbevisning og ikke ved nogen forskrift af deres vælgere.«

Sommetider ser det ud til, at der er lige så mange meninger om et parlamentsmedlems rolle, som der er medlemmer. I den britiske befolkning synes det dog at være den overvældende opfattelse, at parlamentsmedlemmerne er delegerede, og at de har pligt til at gennemføre den instruktion, de fik ved folkeafstemningen, nemlig at føre Storbritannien ud af EU.

Hvis der ikke kommer andet godt ud af Brexit, kunne det være en skreven britisk grundlov eller forfatning med lige så klare regler som den danske.

Knud V. Møller er pensioneret statistiker og bosat i England.

*Offentliggjort i dagbladet 'Information' 21st of September 2019.
Published in the newspaper 'Information' 21^{ende} September 2019.*